

2015

Jedinstveni dokument u oblasti sporta općine Tešanj - PRIJEDLOG

AUTOR:

SPORTSKI SAVEZ OPĆINE TEŠANJ

01/06/2015

SPORTSKI SAVEZ OPĆINE TEŠANJ

Tim za izradu Jedinstvenog općinskog dokumenta
u oblasti sporta na području općine Tešanj

JEDINSTVENI OPĆINSKI DOKUMENT U OBLASTI SPORTA

Tešanj, juni 2015. godine

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Tim za izradu Jedinstvenog općinskog dokumenta u oblasti sporta na području općine Tešanj:

1. Mirsad Srkalović - menadžer projekta
2. Besim Sejdić – predsjednik Sportskog saveza općine Tešanj
3. Refik Ćusto – predsjednik Skupštine Sportskog saveza općine Tešanj
4. Ahmed Saša Bahtić – član
5. Damir Sejdinović – član
6. Husein Alibalić – član
7. Mirsad Mujčinović – član
8. Izet Mandžukić – član
9. Izudin Ibrahimkadić – član
10. Sead Korajlić - član
11. Benjamin Alić - član
12. Alija Ogrić – član
13. Amir dr. Dujsić – član
14. Hidajet dr. Mudrov – član

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. ANALIZA STANJA SPORTA NA PODRUČJU OPĆINE TEŠANJ	6
2.1 Pregled sportskih udruženja	7
2.2 Tabela	8
2.3 Pregled po granama sporta	9
2.4 Nezastupljene grane sporta	13
2.5 Sport osoba sa invaliditetom	13
2.6 Školski sport	14
2.7 Sportska takmičenja i sportske priredbe	15
2.8 Analiza anketnog sadržaja	15
2.9 Sportski objekti	18
3. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA SPORTISTA	19
4. PRAVNI AKTI U SPORTU	20
5. FINANSIRANJE	23
6. SWOT ANALIZA	24
7. CILJEVI DOKUMENTA	26
8. STRATEŠKA OPREDJELJENJA	27
9. ZAKLJUČCI	31
10. STRATEŠKI PLAN - TABELA	33

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

---

1. UVOD

U okviru Strategije razvoja općine Tešanj 2018. definisan je i cilj „Izrada jedinstvenog općinskog dokumenta u oblasti sporta“. Nosilac aktivnosti je Sportski savez općine Tešanj.

Jedinstveni općinski dokument iz oblasti sporta treba da pomogne uspostavljanju sistema i mehanizama koji će osigurati da sport na području općine Tešanj postane značajniji dio ukupnih vrijednosti društva. Njime se trebaju urediti ključna pitanja vezana za organizaciju, funkcionisanje i finansiranje sporta.

Sport je složena, javna društvena djelatnost kojoj se u svim razvijenim zemljama svijeta poklanja velika pažnja. Razlog za takav odnos je njegov izuzetno veliki utjecaj na sve segmente života savremenog čovjeka. Najčešće se u prvi plan ističe pozitivno djelovanje sporta na psihofizičko zdravlje.

Sport, u smislu pozitivnih zakonskih propisa kojima je regulisana ova bitna oblast društvenog života, podrazumijeva niz sportskih aktivnosti kojima se postiže unapređenje zdravlja građana a posebno djece i omladine i osoba sa tjelesnim invaliditetima te sportske aktivnosti kojima se postižu vrhunski takmičarski rezultati.

U načelu, sport je prema svim važećim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini definisan kao djelatnost od javnog interesa.

Napretkom informacionih tehnologija koje danas zaokupljaju mlade naraštaje, uglavnom nezainteresovane za bilo kakve fizičke aktivnosti, kao posljedicu imamo sve veći broj gojazne djece, sa pretpostavkama nastanka bolesti uzrokovanih manjkom fizičke aktivnosti i to već u najranijim fazama života. Sa druge strane, uključivanje u bilo koje sportsko udruženje te aktivan angažman omogućava razvoj psiho-motornih kapaciteta, sportski način života, upućuje mlade na kolektivno nastupanje - oslanjanje jedne na druge i zajedničko djelovanje, stvara naviku zdravog življenja, širi sportsku kulturu te razvija takmičarski duh kod djece i omladine.

Sport i fizička kultura su na nivou Općine organizovani kroz sportska udruženja, klubove, asocijacije i sportska društva. Svaka kategorija populacije Općine ima organizovane sportske aktivnosti koje su sufinansirane budžetom Općine u skladu sa zakonskim propisima i podzakonskim aktima.

Pojavni oblici u organiziranju sporta i fizičke kulture na Općini određeni su kroz različite vidove sporta za sve u odnosu na polnu, starosnu i specifičnu strukturu populacije Općine (učenici, studenti, zaposleni, lica sa posebnim potrebama, nezaposleni, penzioneri, i sl.).

Kvantitativni pokazatelji o stanju sporta i sufinansiranju sportskih sadržaja obuhvataju analizu prikupljenih podataka u vezi sa direktnim i indirektnim pokazateljima organizacije, monitoringa i osiguranja kvalitete za realizaciju i sufinansiranje sportskih sadržaja od strane Općine Tešanj.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Navedeni pokazatelji obuhvaćeni su u analizama stanja prethodnog perioda (do maja, 2015. godine), a odnose se na sve relevantne informacije do kojih je Tim za izradu dokumenta došao tokom svojih aktivnosti na prikupljanju podataka. Izvršeno je anketiranje klubova putem više upitnika, sa podacima i prijedlozima po svim pitanjima ovog dokumenta.

U skladu sa navedenim, urađene su analize i kvantitativni pokazatelji sljedećih informacija:

- Pregled stanja u oblasti sporta sa analizom po granama sporta koje su zastupljene na području naše općine, sa pregledom klubova i sportskih organizacija i njihovog članstva, uočeni su specifični problemi koji prate kako pojedinačne tako i kolektivne sportove.
- Pregled stanja sportske infrastrukture sa podacima kojima raspolaže Sportski savez i općinske službe, stanje stadiona, sportskih sala, dvorana i igrališta.
- Pregled važnijih sportskih takmičenja i sportskih priredbi koje organizuju sportska udruženja sa područja naše općine.
- Zakonska regulativa u oblasti sporta – pravni akti i sistem finansiranja sporta
- Analiza finansiranja sportskih klubova i dogovori sa Udruženjem privrednika "Biznis centar" Jelah-Tešanj vezano za ovu problematiku i eventualni prijedlozi sufinansiranja sporta od strane privrednih subjekata.
- Anketiranje učenika u 9 osnovnih i 3 srednje škole na području općine Tešanj te anketiranje uposlenih u tim školama, po posebnom upitniku.
- Analiza stručne osposobljenosti trenerskog kadra sa prijedlozima,
- Analiza dokumenata iz oblasti sporta iz drugih izvora.
- Zdravstvena zaštita sportista – postojeće stanje i potrebe – adekvatno regulisanje na jedinstven način za sve klubove i sportske organizacije.
- Razvoj nezastupljenih grana sporta.

Svi ovi pokazatelji našli su svoje mjesto u određivanju općih i posebnih ciljeva ovog dokumenta.

Sport se karakteriše postizanjem što je moguće boljih rezultata, vidljivih i mjerljivih, a to je moguće jedino uz požrtvovano zalaganje, naprezanje pojedinca i čitavog kolektiva te financijsku podršku kojom se obezbjeđuju uslovi za rad i napredovanje.

Krovna organizacija sporta na nivou općine je Sportski savez općine Tešanj gdje je trenutno uključeno 24 udruženje, sa tendencijom uključivanja i preostalih udruženja.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta nudi odgovore na sljedeća pitanja:

1. Kakvo je stanje sporta, sportskih kolektiva i sportskih terena na području općine Tešanj,
2. Kako sa raspoloživim resursima zadržati postojeće i podići nivo takmičarskih rezultata,
3. Kako poboljšati postojeću infrastrukturu sporta, sportskih klubova i sportskih terena.

Ključ odgovora na ova pitanja leži u načinu organizacije i načinu finansiranja sporta.

2. ANALIZA STANJA SPORTA NA PODRUČJU OPĆINE TEŠANJ

Sport na području općine Tešanj predstavljaju sportski klubovi, udruženja i asocijacije sa sportskim predznakom, iz olimpijskih i neolimpijskih sportova. Najveći broj klubova kao i najviše članova u tim klubovima je u nogometu, gdje na području općine imamo 4 kluba sa 412 registrovanih takmičara u svim selekcijama. Veliki udio je i u ostalim najpopularnijim sportovima koji na ovim prostorima imaju dugu tradiciju a odnose se na košarku, rukomet i odbojku dok u posljednje vrijeme znatno raste popularnost i borilačkih sportova, gdje na području općine imamo 4 kluba sa preko 200 takmičara (2 kickboxing, 1 karate, i 1 taekvando klub) i čiji članovi imaju dosta uspjeha na domaćim i međunarodnim takmičenjima. Takođe, postoji i dio klubova u manje atraktivnim disciplinama ali jako zastupljenim kao što je streljaštvo – tri kluba na području općine, ribolov – 2 kluba, potom ragbi, stoni tenis, tenis, biciklizam, šah, te manji broj rekreativnih udruženja (planinarenje, paintball, fitnes, veterani i sl.) dok određeni sportovi, manje popularni ali istovremeno jako bitni za zdrav tjelesni razvoj jer predstavljaju bazne sportove, nisu uopće zastupljeni (atletika, plivanje, skijanje) iz razloga nepostojanja infrastrukture, iako pokazatelji iz anketa ukazuju na veliku zainteresiranost mladih upravo za te sportove.

Ovakva struktura sporta ukazuje da brojnost takmičara i klubova odnosno masovnost neke sportske grane ne zavisi samo od popularnosti sporta odnosno zainteresovanosti građanstva već u najvećoj mjeri od finansijskih uslova u pogledu održavanja kluba u sistemu takmičenja i prisutnih infrastrukturnih objekata. Na ovaj način se može objasniti nepostojanje plivanja, atletike, skijanja jer za ove discipline treba obezbjediti posebne uslove i opremu. S druge strane, ekspanzija borilačkih sportova i nekih drugih sportova je objašnjiva, djelimično, i time što je formiranje klubova vrlo jednostavno, kao udruženje građana, a prijem u granske saveze i uvrštavanje u sistem takmičenja nije uslovljeno ispunjavanjem određenih standarda u pogledu stručnog kadra, prostornih uslova, opreme, finansijskog poslovanja – već samo plaćanjem članarine i kotizacije za takmičenja. Takođe, prilično jednostavan način osnivanja novih udruženja i njihovo učlanjenje u sportske saveze uz interes i manjih grupa građana omogućio je i nastajanje klubova iz sportova koji ranije nisu u organizovanom obliku bili zastupljeni na ovim prostorima (npr. biciklizam, ragbi, tenis, bodybuilding, i sl.)

Zakon o sportu u Bosni i Hercegovini (član 19. i 20.) i Zakon o sportu Zeničko-dobojskog kantona (član 6.) propisuju da se profesionalni sportski klub osniva kao privredno društvo ili preduzeće, a amaterski sportski klub osniva se kao udruženje građana, pa budući da su svi sportski klubovi na području Općine osnovani kao udruženja građana - po tome osnovu svi spadaju u amaterske sportske klubove. Međutim, postoje klubovi (prvenstveno se to odnosi na nogomet) koji skoro da ispunjavaju uslove za djelovanje kao profesionalni klubovi jer većina igrača ima potpisane ugovore, kao i treneri i pomoćno osoblje u klubu. Ono što je karakteristično i za ove klubove, kao i za sve ostale, je da u strukturi vlastitih prihoda iskazuju male ili gotovo zanemarljive prihode od prodatih ulaznica i marketinga. Kada se ovome doda i činjenica da većina ovih klubova nema stalne sponzore koji mogu pokrivati veći dio njihovih troškova, jasno je da i oni posluju s velikim finansijskim poteškoćama.

Slično je i u klubovima koji nemaju stalno plaćene takmičare, dakle u klubovima koji su organizovani i koji djeluju 100 % kao amaterski sportski klubovi. Najveći problem predstavljaju finansije, te ukoliko ne uspijevaju obezbjediti bilo kakve sponzore i sredstva od drugih djelatnosti i marketinga - očekuju da sredstvima iz budžeta općine i kantona u cjelosti pokrivaju vlastite troškove.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Pošto budžetska sredstva ne mogu pokrivati sve troškove klubova, niti su za to namijenjena, klubovi koji ne mogu obezbijediti sredstva iz drugih izvora prihoda ili su ta sredstva neznatna (članarine, marketing, sponzorstvo, ulaznice, druge djelatnosti itd.) djeluju u znatno manjem obimu svojih takmičarskih aktivnosti ili praktično prestaju sa radom.

Takođe, broj visokobrazovanih kadrova sa odgovarajućim trenerskim licencama veoma se razlikuje od sporta do sporta ali generalno, može se reći da je u svim sportovima nedovoljan a posebno je nepovoljno što je taj nedostatak najistaknutiji u radu sa mlađim kategorijama. Razlozi takvog stanja nalaze se s jedne strane opet u finansijskim uslovima, jer klubovi nemaju dovoljno sredstva da bi plaćali kvalitetne trenere, a s druge strane postoji i nedosljednost u sprovođenju propisanih uslova i standarda u vezi s stručnim radom u sportu i većina granskih saveza kvalitetno, sistematično stručno usavršavanja trenera nadomješta kratkotranim obukama putem kurseva i seminara.

2.1 PREGLED SPORTSKIH ASOCIJACIJA I UDRUŽENJA

Sportskom djelatnošću na prostoru Općine Tešanj, osim krovne organizacije Sportski savez općine Tešanj, bave se još 33 udruženja sa sportskim predznakom i to:

1. Nogometni klub "TOŠK" Tešanj,
2. Nogometni klub "BORAC" Jelah,
3. Nogometni klub "NAPREDAK" Šije,
4. Nogometni klub "POBJEDA" Tešanjka,
5. Ženski rukometni klub "TEŠANJ" Tešanj,
6. Muški rukometni klub "BOSNA TS" Tešanj,
7. Košarkaški klub "GRADINA" Tešanj,
8. Šahovsko društvo „TEŠANJ“,
9. Centar borilačkih sportova „TEŠANJ“ Tešanj,
10. Klub borilačkih sportova "BORAC" Jelah,
11. Udruženje sportskih ribolovaca "BLINKER" Kalošević,
12. Udruženje sportskih ribolovaca Jelah-Tešanj,
13. Društvo pedagoga fizičke kulture Tešanj,
14. Ženski odbojkaški klub "TEŠANJ",
15. Streljački klub Tešanj,
16. Teniski klub „VOLEY“ Tešanj,
17. Streljački klub „ZIGANA“ Tešanj,
18. Karate klub „UNIJA“ Tešanj,
19. Stonoteniski klub „NEC“ Kraševo,
20. Ragbi klub „TRK“ Tešanj,
21. Biciklistički klub Tešanj,
22. Klub Strijelaca Tešanj,
23. Taekvando akademija Tešanj, Šije,
24. Ženski košarkaški klub „TEŠANJ“ Tešanj,
25. Savez za sport i rekreaciju invalida, Tešanj
26. Teniski klub „ACE“ Tešanj,
27. Univerzalna škola sporta Jelah,
28. Sportsko-rekreacijski klub „OLIMP“ Tešanj,
29. Paintball klub „AVANTURA“ Tešanj,
30. Fitness klub „Body Fit“ Jelah,

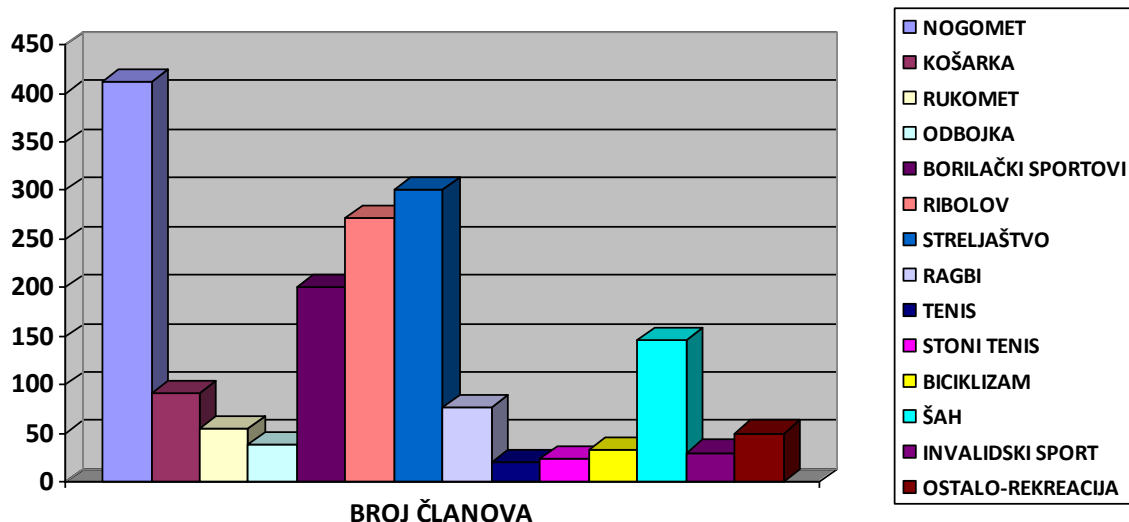
Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

31. Udruženje „Veterani TOŠK-a“ Tešanj,
32. Planinarsko sportsko društvo „Zmajevac“ Tešanj
33. Sportsko udruženje Trepče.

2.2 TABELA: pregled sportova sa brojem klubova i sportista na području općine Tešanj:

REDNI BROJ	SPORT	BROJ KLUBOVA	BROJ SELEKCIJA PO GODINAMA	BROJ SELEKCIJA PO SPOLU	BROJ ČLANOVA		
					MUŠKI	ŽENSKI	UKUPNO
1.	NOGOMET	4	6	2	492	30	522
2.	KOŠARKA	2	5	2	161	90	251
3.	RUKOMET	1	4	1	74	0	74
4.	ODBOJKA	1	3	1	0	58	58
5.	BORILAČKI SPORTOVI	4	5	2	182	94	276
6.	RIBOLOV	2	3	2	270	2	272
7.	STRELJAŠTVO	3	3	2	263	22	285
8.	RAGBI	1	4	1	73	3	76
9.	TENIS	1	2	2	14	7	21
10.	STONI TENIS	1	4	2	18	5	23
11.	BICIKLIZAM	1	1	2	30	2	32
12.	ŠAH	1	5	2	64	9	73
13.	INVALIDSKI SPORT	1	1	1	38	0	38
14.	OSTALO-REKREACIJA	7	-	2	98	0	98

TABELA 1 – Struktura sporta na području općine Tešanj.

GRAFIKON 1. – Broj članova po sportovima na području općine Tešanj.

2.3 PREGLED PO GRANAMA SPORTA

Prema podacima koji su iskazani u tabelama, na području općine Tešanj su registrovana 33 nevladina udruženja sa sportskim predznakom – sportska kluba, od čega su 24 članovi Saveza, za nekoliko njih je u toku prijem u članstvo Saveza dok nekoliko njih djeluje povremeno, od slučaja do slučaja, uglavnom su rekreativnog karaktera i nemaju takmičarske selekcije ni redovna takmičenja.

U klubove je uključeno **2.099** sportista od čega je **1.074** mladih do 14 godina starosti, **446** mladih od 15 do 18 godina i **579** sportista preko 18 godina starosti. Ovaj broj je nešto manji (za oko 15 %) kada su u pitanju registrovani članovi kluba koji se takmiče u nekoj od selekcija. Što se tiče takmičarskih selekcija, klubovi se takmiče u sljedećim selekcijama:

- pretpioniri (djeca do 12 godina starosti)
- pioniri (13 – 14 god.)
- kadeti (15 – 16 god.)
- juniori (17 – 18 god.)
- seniori (stariji od 18 god.)

Sportski klubovi: NK TOŠK, NK BORAC, NK POBJEDA, NK NAPREDAK, RK BOSNA TS, KK GRADINA, ŽOK TEŠANJ, ŽKK TEŠANJ imaju ligaška takmičenja, sa rasporedom utakmica i utvrđenim terminima odigravanja, prema rasporedu njihovih granskih saveza (Nogometni savez BiH, Rukometni Savez BiH, Košarkaški savez BiH, Odbojkaški savez BiH) i takmiče se u gore navedenim selekcijama.

Ostali klubovi imaju turnirski sistem takmičenja, odnosno odlaze na takmičenja, turnire, prvenstva ili ih oni sami organizuju, CBS TEŠANJ, KBS JELAH, KK UNIJA, TEKVANDO AKADEMIJA, STK NEC, RAGBI KLUB, RIBOLOVCI, STRELJAČKI KLUBOVI, ŠAH, TENIS, i oni se takođe takmiče po gore navedenim selekcijama s tim da borilački sportovi imaju podjelu i po težini takmičara u kilogramima.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Nogomet je najrasprostranjeni i najmasovni sport na području općine Tešanj, imamo četiri registrovana kluba sa 412 registrovanih takmičara u svim uzrasnim kategorijama (seniori, juniori, kadeti, pioniri, mlađi pioniri i škola nogometa) te preko 100 neregistrovanih članova (najmlađi i veterani). Klubovi NK „TOŠK“ Tešanj, FK „BORAC“ Jelah i NK „POBJEDA“ Tešanjka nastupaju u Prvoj ligi FBiH dok NK „NAPREDAK“ Šije nastupa u Kantonalnoj ligi ZDK. Ovo se odnosi na muške selekcije a bitno je napomenuti da FK BORAC ima i žensku nogometnu selekciju koja se uspješno takmiči u Prvoj ženskoj nogometnoj ligi Nogometnog saveza Federacije BiH. U pogledu trenerskog kadra postoji jaka potreba za školovanjem i usavršavanjem budući da u ova četiri kluba od 16 licenciranih trenera 2 imaju profi A licencu a ostalih 14 privremenu B licencu, a u pogledu stručne spreme samo jedan trener ima visoku stručnu spremu dok ostalih 15 je sa srednjom stručnom spremom. Nogometni stadioni su najbrojniji sportski objekti kojima raspolažu sportski klubovi na području Općine, što je i razumljivo s obzirom na popularnost ovog sporta međutim većina tih stadiona po kvalitetu igrališta i pratećih objekata ne zadovoljava propisane standarde, odnosno ne nude dobre uvjete za kvalitetniji rad u ovome sportu. Dodatni problem predstavlja nedostatak pomoćnih stadiona za treniranje budući da svaki od ovih stadiona ima veliki broj korisnika (sve takmičarske selekcije, škola nogometa, veterani i rekreativci) te travnati tereni trpe veliko habanje što dalje uvjetuje povećane troškove održavanja. S tim u vezi, pokrenute su i aktivnosti u FK „Borac“ i NK „Tošk“ na izgradnji pomoćnih stadiona sa umjetnom podlogom što svakako treba podržati. U pogledu finansija, imajući u vidu popularnost ovog sporta te brojnost članstva, nogometni klubovi imaju i najveću finansijsku podršku kako od strane sponzora iz privrede tako i iz općinskog budžeta međutim, rijetko se za koji nogometni klub može reći da djeluje pod povoljnim finansijskim uvjetima.

Košarka u Tešnju spada među najpopularnije sportove, sa jednim muškim košarkaškim klubom koji je nastao sjedinjenjem KK „GRADINA KOTEKS“ i Škole košarke „TRICA“ i trenutno nastupa pod nazivom KK „GRADINA“, seniorski tim igra u A1 ligi koju organizuje Košarkaški savez BiH, dok lige za mlade uzrasne kategorije organizuje KS Zeničko-dobojskog kantona u kojoj klub ima sve omladinske selekcije. U 2014. godini je osnovan i Ženski košarkaški klub „TEŠANJ“ sa 90 članova, koji još nema seniorski tim ali ima sve omladinske selekcije i takmiče se u Ligi mladih BiH i Ligi mladih ZDK. Ovakva masovnost bila bi poželjna kada bi postojali svi materijalni i drugi uslovi, ali s obzirom na njihovu oskudnost oba ova kluba rade pod otežanim uslovima, što ne može biti garancija za kvalitetniji rad i postizanje zapaženijih rezultata.

Rukomet je zastupljen jednim muškim klubom „BOSNA TS“ koji je u zvaničnom sistemu takmičenja RS BiH, seniorski tim se takmiči u 1. ligi F BiH dok se omladinske selekcije takmiče u Omladinskoj ligi ZDK. Nažalost, prethodnih godina zbog indolentnosti uprave Ženskog rukometnog kluba došlo je do gašenja istog i brisanja sa spiska Udruženja, iako se jedno vrijeme taj klub takmičio u najvišem rangu, Premijer ligi BiH. Svakako bi trebalo poraditi na oživljavanju ovog kluba bogate tradicije, pa makar i kroz osnivanje ženske sekcije u okviru rukometnog kluba „BOSNA TS“. Nadalje, može se reći da ni u rukometu ne postoje optimalni prostorni uslovi, ali s obzirom na postojanje gradske dvorane koja bi se više trebala staviti na raspolaganje rukometnom klubu, moglo bi se zaključiti da barem rukomet ima relativno solidne uslove za trenige i odigravanje utakmica.

Odbojka spada u grupu popularnijih sportova a na području Općine registrovan je jedan Ženski odbojkaški klub „TEŠANJ“ sa 48 registrovanih aktivnih članova koji se trenutno takmiči u Prvoj ligi Federacije BiH.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

U klubu su angažovana tri osposobljena trenera od kojih su dva profesori tjelesnog odgoja i jedan student i po ovom pitanju klub je odlično upotpunjen međutim, problem predstavlja što igrači treniraju u neuslovnoj pomoćnoj prostoriji Gradske dvorane SRC Tešanj i imaju samo jedan termin sedmično na glavnom terenu Dvorane u kojoj se odigravaju zvanične utakmice što je apsolutno nedovoljno za bilo kakve takmičarske rezultate. Završetkom izgradnje sale „Partizan“ umnogome bi se poboljšali uslovi za rad i treniranje mladih odbojkašica, što bi se direktno odrazilo i na brojnost članstva i na bolje takmičarske rezultate.

Grupu borilačkih sportova na području Općine čine 2 kickboxing kluba, CBS „TEŠANJ“ i KBS „BORAC“ sa 177 aktivnih članova, 1 karate klub „UNIJA“ sa 69 članova, te 1 taekwondo klub sa 30 članova i ovim sportovima prisutna je zastupljenost oba spola. Ovi sportovi su u grupi sportova koji su u ekspanziji, kako po broju klubova, tako i po broju takmičara. Taekwondo i karate su dobili i status olimpijskog sporta, dok je kickboxing predložen za dobijanje tog statusa i čeka se konačna potvrda. Kickboxing ima 7 takmičarskih disciplina koje se dijele na meke (Point fighting, Light Contact, Kick Light i Music Form) i tvrde (Full Contact, Low Kick i K1 rules). Postoji više asocijacija na međunarodnim nivoima ali je jedina svjetski priznata WAKO federacija – Svjetska kickboxing asocijacija koja broji 188 država članica i čiji je član i Kickboxing savez BiH odnosno i ova dva naša kluba koji su članovi ovog Saveza i čiji treneri takođe posjeduju međunarodne WAKO licence. Ovi klubovi se takmiče na državnom nivou po turnirskom sistemu takmičenja. I u karate sportu kao i u taekwondou sistem takmičenja je takođe organizovan u obliku turnira, a prvenstva se organizuju u svim uzrasnim kategorijama. Ono što je bitno za napomenuti da svi ovi klubovi kao i pojedinci iz tih klubova ostvaruju veoma zapažene rezultate, naročito u kickboxingu gdje imamo evropske i svjetske šampione i vicešampione te posebno dobre rezultate u mlađim uzrasnim kategorijama, ali zbog postojanja više saveza i nejedinstvenog sistema takmičenja (karate) postoji problem pravog vrednovanja postignutih rezultata.

Streljaštvo je sport koji je zastupljen sa tri kluba ali ni jedan nema stalne takmičarske selekcije. Ovo je sport koji ima dugu tradiciju na području općine, sport koji zahtijeva mirnoću i koncentraciju, ispravan odnos prema oružju te socijalizuje mladu ličnost i razvija pozitivni takmičarski duh. Osnovna pretpostavka za unapređenje ovog sporta bila bi podrška lokalne zajednice na iznalaženju adekvatnog zatvorenog prostora za trening i takmičenja te određivanje prostora na otvorenom za rekreaciju. Uz ispunjenje ovih osnovnih uslova streljački klubovi bi mogli da se kvalitetnije organizuju, uključe u rad streljačkih saveza, razvijaju takmičarske ekipe, održavaju kontinuitet treninga, licenciraju trenere itd. Zasad, ovi klubovi se ističu u radu sa osnovcima i redovno održavaju streljačka takmičenja a takođe se vrše i obuke u rukovanju oružjem odraslih, kao i rekreativno bavljenje streljaštvom.

Ragbi na području općine je novi sport ali je za kratko vrijeme postigao veliku popularnost i prihvatanje od mladih, ponajviše zahvaljujući entuzijazmu osnivača Ragbi kluba „TRK“ Tešanj te i relativno dobrim rezultatima, unatoč teškim uslovima treniranja na neuslovnom igralištu u Mekišu i nepostojanja terena za ragbi, dok se utakmice igraju na nogometnom stadionu NK „TOŠK“ Tešanj. Klub trenutno broji 73 aktivna člana u svim selekcijama, treneri su stručno osposobljeni (dva sa VSS i 2 sa SSS) dok je glavni trener ujedno i selektor juniroske reprezentacije BiH. Međutim, stoji konstatacija da se ragbi sport još uvijek po popularnosti ne može mjeriti sa ostalim ekipnim loptačkim sportovima.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

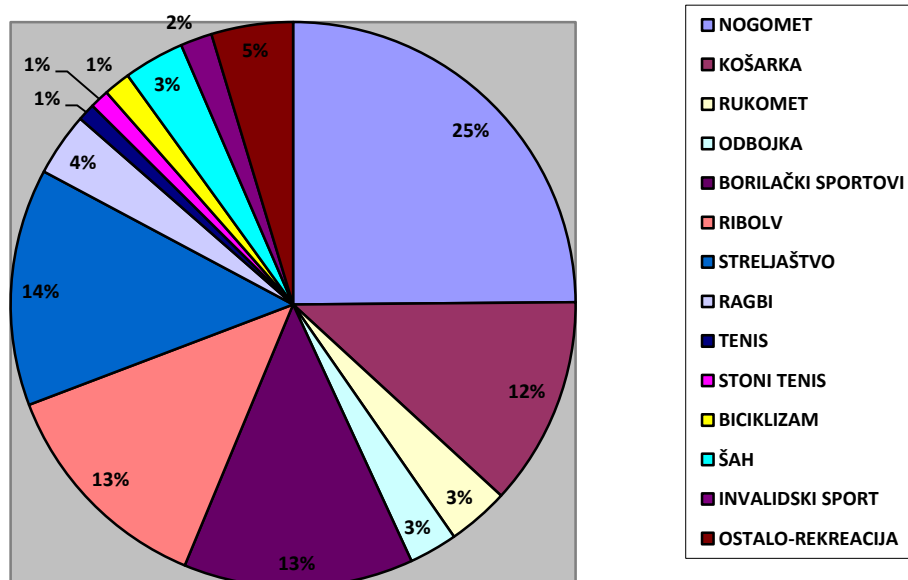
Sportski ribolov je na području općine zastupljen kroz dva kluba, USR „BLINKER“ Kalošević koji se može pohvaliti aktivnim članstvom i čestim eko akcijama na području općine te SRD „JELAH-TEŠANJ“ koji su imali niz zapaženih rezultata na međunarodnom planu u takmičenjima u sportskom ribolovu.

Teniski sport je jedan kratak period bio u ekspanziji, bila su registrovana tri kluba, napravljena su i dva terena sa tartan podlogom, u sklopu SRC Tešanj a održano je i nekoliko teniskih turnira. Međutim, pošto se radi o dosta skupom sportu, danas se ovi tereni koriste samo rekreativno a egzistira jedan teniski klub koji donekle radi sa najmlađim takmičarima dok nema rezultata u seniorskoj konkurenciji.

Stonoteniski klub „NEC“ Kraševo sa 23 aktivna člana je jedini klub u ovom sportu na području općine, seniorska selekcija se takmiči u 3. ligi BiH dok se omladinske selekcije takmiče na pojedinačnim prvenstvima i turnirima. Stonoteniski savez BIH je krovna organizacija koja u svom sistemu ima ekipno prvenstvo BIH kroz organizovano ligaško ekipno takmičenje te pojedinačna, turnirska prvenstva u svim uzrasnim kategorijama. Ovim sportom se građanstvo dosta bavi rekreativno.

Biciklistički klub „TEŠANJ“ jedini je klub u ovom sportu sa 30 aktivnih članova, rekreativaca. Radi se o novijem sportu na području općine ali koji je globalno u ekspanziji i sve više rekreativaca se bavi biciklizmom. Obzirom na činjenicu da je oprema za ovaj sport prilično skupa a s druge strane klub nema potrebnu finansijsku podršku i opstaje ponajviše zahvaljujući entuzijazmu pojedinaca, ovaj sport, u takmičarskom smislu, zasada nema predstavnike ali se iskazao u organizovanju biciklijada te biciklističkom maratonu Tešanj-Srebrenica.

Među ostalim sportovima koji su zastupljeni na području općine su **šah**, prisutan kroz jedan klub sa povremenim dobrim takmičarskim rezultatima, a takođe postoji i nekoliko udruženja koji u okviru svog rada zastupaju razne sportove i povremeno organizuju takmičenja i turnire (Univerzalne škole sporta, fitness, bodybuilding, paintball, planinari, veterani i sl.)

GRAFIKON 2. Broj članova po klubovima izražen u procentima.

2.4 NEZASTUPLJENE GRANE SPORTA

Atletika na području općine Tešanj proteže se kroz osnovno i srednje obrazovanje na poznavanju osnovnih atletskih disciplina, krosove po brdskim stazama, ulične trke i sl. Nikada nije bilo organizovanog kluba ili grupe ljudi koji su se aktivnije bavili ovim sportom. Glavni razlog tome je infrastruktura, tj. nepostojanje atletske staze kada je riječ o trčanju, te drugi tereni za skokove i bacanja. Atletika je sportska disciplina koja je zapravo zastupljena u svim granama sporta, disciplina bez koje ne možemo zamisliti bilo koji drugi trening ili fizičku pripremu i aktivnost. Izgradnja jedne atletske staze na području općine Tešanj bilo bi od velikog značaja za postojeće klubove i ekipe, formirale bi se nove aktivnosti i sadržaji u sklopu toga, a potencijalno bi se privukli i sportisti iz drugih općina da dođu na bazične pripreme i slično.

Plivanje

Na području općine Tešanj trenutno preko ljetne sezone egzistira samo jedan privatni otvoreni bazen kapaciteta 1200 l/m³. koji se nalazi u Šijama. Postoje i manji bazeni u Jelahu i Oraš Planjama i koji su povremeno u upotrebi, što je svakako nedovoljno na broj stanovnika. Činjenica je da se veoma malo ljudi kupa na našim rijekama iz razloga zagađenosti a poražavajuća je i činjenica da veliki broj školske djece ne zna plivati, nema gdje ni naučiti, a školski sistem i program nema u obavezi tjelesnog odgoja plivanje kao prioritetnu disciplinu. Mali koraci su napravljeni unazad dvije-tri godine kada je grupa profesora tjelesnog odgoja pokrenula inicijativu i realizovala projekat škole plivanja, gdje je oko 150 djece iz ruralnih krajeva općine naučilo plivati. O značaju plivanja suviše je govoriti, ne samo o značaju za zdravlje čovjeka, plivanje se nameće kao stil i način života, kultura i potreba koju bi trebalo da zna i upražnjava svaki čovjek.

2.5 SPORT OSOBA SA INVALIDITETOM

Koliko god je sport i bavljenje tjelesnim vježbanjem važno za svakog pojedinca, za osobe sa invaliditetom organizovane sportske aktivnosti zaista višestruko poboljšavaju kvalitetu življenja, zdravlje, mentalnu stabilnost, motivaciju i samopouzdanje. Sportovi osoba sa invaliditetom u većini slučajeva su već postojeći sportovi koji su prilagođeni posebnim potrebama ove populacije. Također, postoje po svojoj strukturi specifični i jedinstveni sportovi koje upražnjavaju osobe sa invaliditetom.

Na području općine postoji jedno Udruženje – Savez za sport i rekreaciju invalida, koje povremeno organizuje takmičenja u ribolovu, šahu, dok Udruženje slijepih i slabovidnih lica organizuje takmičenje u gollbalu – igri sa zvučnom loptom, dok su aktivnosti u ostalim sportskim granama kao sportska rekreacija osoba sa invaliditetom povremenog i sporadičnog karaktera, što je svakako nedovoljno i neadekvatno te osobe sa invaliditetom nemaju ni približno iste mogućnosti pristupa i bavljenja sportom kao osobe bez invaliditeta. Treba istaći i da su pojedini sportaši – invalidi ostvarili određene značajne rezultate ali su ti rezultati više plod angažovanja pojedinaca nego sistema.

2.6 ŠKOLSKI SPORT

Školski sport podrazumjeva sportske aktivnosti učenika koje se provode kroz vannastavne aktivnosti u školama. Nastavnici i profesori tjelesnog i zdravstvenog odgoja u svojoj radnoj sedmici su obavezni održati dva školska časa vannastavnih aktivnosti. Na jednom času aktivno može učestvovati od 12 do 20 učenika, u zavisnosti od uslova za tjelesni i zdravstveni odgoj koje škola posjeduje, što znači da jednom sedmično do 80 učenika, u većim školama od preko 500 učenika, ima dodatnu tjelesnu aktivnost od 45 minuta. U praksi, najviše do 7% učenika je uključeno u sportske sekcije, što je, također, varljivo jer više učenika bude aktivno u različitim sportskim sekcijama.

Termini predviđeni za sportske sekcije, čak i onim školama u kojima postoje uslovi za realizaciju sekcija u radnoj sedmici, nedovoljni su da postaknu značajnije uključivanje učenika u sportske aktivnosti pored redovne nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Dva ili četiri školska časa sekcije, u zavisnosti da li u školi radi jedan ili dva profesora, nikako ne mogu zadovoljiti potrebe učenika za redovnim bavljenjem tjelesnim aktivnostima, a dodatan problem je što često u dvoranama nema prostora za organizovanje i ta dva časa sedmično. Školske sportske dvorane se ponekad izdaju i na štetu termina predviđenih za sekcije.

Jasno je da se školske sportske sekcije ne mogu predstavljati kao Školski sport jer je izuzetno mali broj učenika uključen u rad sekcija. Pored toga, 45 minuta tjelesne aktivnosti sedmično ne može se nazvati niti rekreacijom, a kamoli Školskim sportom. Pored školskih sportskih sekcija, učenici koji budu izabrani od strane voditelja sekcije imaju mogućnost učestvovanja na Malim olimpijskim igrama u svojoj općini, a oni najbolji i na Malim olimpijskim igrama Zeničko-dobojskog kantona i Federacije BiH.

Sportska takmičenja između ekipa škola na nivou Općine priprema, organizuje i provodi Društvo pedagoga fizičke kulture općine Tešanj. Program Malih olimpijskih igara, takmičenja učenica i učenika osnovnih i srednjih škola, realizuje se zavisno od novčanih sredstava koja se izdvajaju iz Budžeta. Zbog finansijskih problema program je siromašniji a time je manji i broj učenika koji učestvuju u ovom vidu sportske aktivnosti.

Iz navedenog se može izvesti zaključak da je potrebna drugačija organizacija sistema takmičenja prilagođenog potrebama i interesima učenika. Škole se u procesu takmičenja često oslanjaju na učenike sportiste koji aktivno treniraju u klubovima. Također, talentovani učenici sportisti uzimaju učešće u više sportova i disciplina na školskim takmičenjima. Planom i programom vannastavnih aktivnosti se mora obezbijediti dovoljan broj sati sekcija slobodnih aktivnosti te obezbijediti da se sportska takmičenja jednako tretiraju i vrednuju kao i ostala školska takmičenja.

2.7 SPORTSKA TAKMIČENJA I SPORTSKE PRIREDBE

Pored redovnih ligaških takmičenja u kolektivnim sportovima te turnira u zemlji i inostranstvu na koja odlaze i u kojima učestvuju takmičari i klubovi, na području naše općine organizuju se i određena sportska takmičenja od kojih su najznačajniji:

1. Izbor sportiste godine općine Tešanj, u organizaciji Sportskog saveza općine Tešanj,
2. Kickboxing kup „BALKAN OPEN“– organizator Centar borilačkih sportova Tešanj,
3. Nogometni turnir „Tešanj“ – Nogometni klub TOŠK Tešanj,
4. Memorijalni nogometni turnir „Ibrahim Đonlagić“ – Fudbalski klub BORAC Jelah,
5. Memorijalni nogometni turnir „Sakib Subašić Manga“– Fudbalski klub BORAC Jelah,
6. Malonogometni novogodišnji turnir – Nogometni klub POBJEDA Tešanjka,
7. Međunarodni rukometni turnir „Fuad Prnjavorac Fudo“–RK BOSNA TS Tešanj,
8. Male olimpijske igre – Udruženje pedagoga fizičke kulture općine Tešanj,
9. Međunarodni KUP u sportskom ribolovu, SRD „JELAH“ Tešanj.

Većina od ovih manifestacija su već postale tradicionalne i prepoznatljive u svojoj sferi djelovanja, predstavljaju pozitivan primjer uspješnog predstavljanja ne samo tešanskog sporta već i same općine Tešanj, naših prirodnih ljepota i vrijednosti te poznate tešanske gostoljubivosti.

2.8 ANALIZA ANKETNOG SADRŽAJA

Tim za izradu dokumenta je sproveo anketu sa učenicima i uposlenicima osnovnih i srednjih škola na području općine Tešanj, u 9 osnovnih i tri srednje škole, sa posebnim obrascima za učenike (Anketni list I) i uposlenike (Anketni list II).

Anketni list I je prilagođen za omladinu, sa pitanjima koja se odnose uglavnom na bavljenje sportom, aktivno učešće u istom i šta je to što ih motivira da se bave sportom, te razlozi neučestvovanja u sportskim aktivnostima odnosno razlozi koji sprečavaju mlade da se aktivnije bave sportom, potom koji to sportovi nedostaju a kojim bi se eventualno bavili te takođe koji sportski tereni nedostaju na području općine Tešanj, te na kraju, prijedlozi i sugestije za poboljšanje stanja u sportu. Ovim anketnim listom je obuhvaćeno **1268** učenika.

Anketni list II je predviđen za anketiranje građanstva, sa pitanjima koja se odnose na starosnu strukturu, aktivno i rekreativno bavljenje sportom, finansiranje sporta, strateško fokusiranje, postojeća infrastruktura i objekti koji nedostaju te na kraju, negativnosti u sportu i prijedlozi za poboljšanje stanja. Ovim anketnim listom je obuhvaćeno **312** uposlenika u školama.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Anketni list I

Ukupno: 1268

Bavite li se sportom?

- Aktivno: 511 ili 40,30 %   - Rekreativno: 593 ili 46,77 %   - Nikako: 164 ili 12,93 %

Od čega 231 ispitanih ili 18,22 % aktivno učestvuje u nekim sportskim takmičenjima, uglavnom su to nogomet, košarka, rukomet, odbojka, borilački sportovi, te ostali sportovi.

Kao razlozi nebavljenja sportom navedeni su razlozi: Nedostatak slobodnog vremena: 75, udaljenost od dvoranje 37, „mrsko mi“ 27, školske obaveze 25, troškovi 24, loše zdravlje 14, dok je kao odgovor „nemam potrebu“ dalo 8 anketiranih.

Kao sportovi koji nedostaju navedeni su: Plivanje: 364 ili 28,7 %, Atletika: 98 ili 7,73 %, Gimnastika: 83 ili 6,55 %, dok je manji broj naveo odbojku, boks, hokej, tenis, skijanje, streljaštvo, biciklizam pa čak i golf.

Sportski tereni koji nedostaju u prvom redu su to Bazeni: 398 ili 31,39 %, pa Dvorane: 64 ili 5,04 %, i Atletski tereni 54 ili 4,25 %, potom u manjem broju teniski tereni 33, biciklističke staze 23, Ragbi stadion 18, golf 17, hokej 16, streljana 16, kuglana 9, klizalište 9, skijalište 8.

Na pitanje: Šta vas motivira da se bavite sportom? (sa ponuđenim odgovorima) najveći broj ispitanih, njih 298 ili 23,50 % je odgovorilo zato što vole sport jer je zdrav za tijelo i um i to je koristan način da se utroši slobodno vrijeme. Manji broj ispitanih je odgovorio: zato što i moji drugovi treniraju 43, zbog novca 36, sportski rezultat me ističe 24 i zato što je to moderno 22. Bitno je napomenuti da dosta ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje.

Da li pratite sportska takmičenja?

Odgovor DA: 382 ili 30,13 %, Odgovor NE: 63 ili 4,97 %, Odgovor Ponekad: 42 ili 3,31 %.
Veliki broj ispitanika nije dao nikakav odgovor.

Na pitanje da li ih nešto sprečava da se aktivnije bave sportom najveći broj je odgovorio da su to troškovi prevoza: 117 ili 9,23 %, troškovi članarine: 46 ili 3,62 %, manji broj je odgovorio da ih sprečavaju školske obaveze (25), skupa oprema (14) ili da nemaju društva (14). Na ovo pitanje je tek 17 % ispitanih ponudilo odgovor.

Na pitanje šta im se ne sviđa kod lokalnih sportista nema puno odgovora, uglavnom to što konzumiraju cigarete i alkohol, što su umišljeni, ufurani, foliranti, agresivni, njihovo ponašanje, izgled i sl.

Prijedloga i sugestija ima malo, traži se više ulaganja, bolja oprema i uslovi rada, veći izbor, organizacija amaterskih turnira sa nagradama, informisanje roditelja, veća podrška vlasti itd...

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Anketni list II

Ukupno: 312

Starosna struktura ispitanika:

do 20 god. 2 ili 0,64 %, od 20 do 30 god. 78 ili 25 %, preko 30 god. 232 ili 74,36 %

Bavite li se sportom?

- Aktivno: 11 ili 3,53 % - Rekreativno: 154 ili 49,36 % - Nikako: 147 ili 47,11 %

Da li su za razvoj sporta dovoljna sredstva koja se izdvajaju iz budžeta Općine?

DA: 48 ili 15,38 %, NE: 249 ili 79,81 %, nije odgovorilo: 15 ili 4,81 %

Treba li SSOT kao krovna institucija sporta imati značajnije učešće u raspodjeli sredstava za sport?

DA: 281 ili 90,07 %, NE: 26 ili 8,33 %, nije odgovorilo: 5 ili 1,60 %

Treba li razvoj sporta biti briga i viših organa vlasti (kanton, FBiH, BiH)?

DA: 298 ili 95,51 %, NE: 8 ili 2,57 %, nije odgovorilo: 6 ili 1,92 %

Treba li se lokalna vlast strateški opredjeliti za periodičnu značajniju potporu nekog sporta ili kluba a u svrhu šire promocije svoje sredine?

DA: 262 ili 83,98 %, NE: 46 ili 14,74 %, nije odgovorilo: 4 ili 1,28 %

Jeste li zadovoljni postojećom infrastrukturom?

DA: 29 ili 9,29 %, NE: 283 ili 90,71 %

Koji objekti nedostaju:

Bazeni: 168 ili 53,85 %, Atletske staze: 108 ili 34,62 %, Kuglane 78, Dvorane 75, Streljane 61, Biciklističke staze 31, te manji broj za tenis, skijanje, golf, stadion...

Negativnosti na području općine:

Nestručnost u radu, isticanje jednog sporta nauštrb drugih (fudbal, kikboks), nedostatak ženskog sporta, nezainteresiranost omladine, nedostatak bazena, psovke i nekulturno ponašanje na tribinama, nedostatak biciklističkih staza, namještanje rezultata,

Prijedlozi za poboljšanje stanja sporta:

Privatizacija sporta, bavljenje sportom radi njegovog pravog cilja, ukidanje članarina, više sredstava izdvajati za sport, veći angažman vlasti, ulaganje u mlađe kategorije, izgradnja dvorana u OŠ, veći angažman profesora i stručnih radnika, organizacija besplatnih aktivnosti

2.9 SPORTSKI OBJEKTI

Infrastruktura kao preduslov za razvoj sporta

Općina Tešanj još uvijek nema adekvatno potrebama razvijenu mrežu objekata namjenjenih sportu i fizičkoj kulturi, iako su u posljednjih nekoliko godina učinjeni su značajni naponi da se stvore uslovi za podršku radu i razvoju sporta.

U osnovnom obrazovanju mrežu objekata sporta i fizičke kulture čini 5 zatvorenih sportskih objekata (ukupne površine 2.180 m²), što je nedovoljno za oko 6.500 učenika osnovnih škola.

To su sljedeći objekti:

- Sportska dvorana O.Š. "Huso Hodžić" Tešanj (površine 777 m²),
- Sportska sala u O.Š. "1. mart" Jelah (površine 288 m²),
- Sportska sala u O.Š. "Kulin Ban" Tešanjka (površine 510 m²),
- Sportska sala u O.Š. "Rešad Kadić" Krndija (površine 317 m²),
- Sportska sala u O.Š. "9. septembar" Medakovo (površine 288 m²).

Srednjoškolsko obrazovanje sa oko 2.300 učenika koristi objekte JU "Sportsko-rekreativni centar", koja je na usluzi i svim sportskim klubovima kao i građanstvu.

U okviru JU "Sportsko-rekreativni centar" Tešanj su:

- Sportska dvorana Tešanj (površine 1.650 m²) u okviru JU "Sportsko-rekreativni centar" sa ukupnom površinom 3.320 m².
- Sala "Partizan" Tešanj (površine 130 m²) objekat „Musala“ u okviru JU "SRC Tešanj",
- Tereni za tenis sa tartan podlogom.

Otvorene sportske terene sačinjavaju:

- 5 stadiona za veliki nogomet (površine po stadionu od 7.000 do 8.000 m², ukupno 35.000 do 40.000 m²),
- 12 poligona za mali nogomet po lokalnim sredinama (površine oko 11.907 m²),
- 8 otvorenih sportskih poligona uz osam osnovnih škola (površine 11.907 m²),
- 3 otvorena kupališta na pojedinim privatnim lokalitetima,
- 2 terena za tenis sa tartan podlogom, u sklopu SRC Tešanj.

Nogometne stadione održavaju i njima upravljaju nogometni klubovi sa sjedištima u Tešnju (TOŠK), Jelahu (*Borac*), Tešanjci (*Pobjeda*) i Šijama (*Napredak*), dok nogometni stadion u Mekišu koji je neadekvatan za upotrebu za treninge koristi Ragbi klub „TRK“ Tešanj.

Izgradnjom Sportske dvorane na području općine Tešanj stvorena je značajna pretpostavka za razvoj sporta, unapređenje rekreacije građanstva i povoljniji uslovi za odvijanje nastave tjelesnog odgoja za oko 2.500 srednjoškolaca. Odlukom Općinskog vijeća iz 2006. godine osnovana je Javna ustanova "Sportsko-rekreativni centar", kojoj je na upravljanje predat objekat novoizgrađene Sportske dvorane i Sportske sale "Partizan", tako da na području općine postoji ustanova koja radi na pripremi i stvaranju uslova za rad sportskih klubova.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Finansijske mogućnosti prvenstveno, ali i drugi faktori, utiču na budućnost ove ustanove. Uz adekvatnu podršku lokalne zajednice moguće je očekivati proširenje sadržaja za sport i rekreaciju. Trenutno Općina izdvaja sredstva za plaćanje termina za treninge i prvenstvene utakmice dvoranskih sportova, tako da su uslovi rada sportskih klubova bitno poboljšani.

Međutim, i dalje je izražen problem visoke cijene sata korištenja Sportske dvorane koji je za klubove limitirajući faktor u korištenju iste. Snižanjem cijene sata za sportske klubove dvorana bi bila korištena u punom kapacitetu, vjerovatno i tokom ljetnog raspusta kada istu ne koriste učenici srednjih škola te bi vršila onu funkciju za koju je, na kraju krajeva i izgrađena, na usluzi djeci, omladini, sportskim kolektivima i građanstvu Općine Tešanj.

Otvoreni sportski tereni - poligoni kojih ima 12 su poprilično lošem stanju, tereni su oštećeni, sportski rekviziti (golovi, koševi, mreže, linije..) ili su uništene ili su u lošem stanju ili čak ne postoje. Ovaj vid terena je jako bitan jer su otvorenog tipa i mjesta gdje se omladina najviše skuplja da bi razvijali svoje vještine i zabavili se igrajući najčešće nogomet, košarku, odbojku i rukomet.

Posebnu pažnju skrećemo na sportske terene u Tešnju koji se nalaze na idealnim mjestima i posjeduju cjelokupnu infrastrukturu za stvaranje vrhunskih uslova uz minimalna ulaganja koja u ljetnom periodu mogu i trebaju da služe svim građanima za sport, rekreaciju i druženje.

3. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA SPORTISTA

Sportske aktivnosti i fizičko vježbanje poboljšavaju ukupno psihofizičko stanje ljudskog organizma, ali pretjerano i nekontrolisano fizičko naprezanje može oštetiti zdravlje kako aktivnih sportista tako i rekreativaca, naročito ako je zdravstveno stanje pojedinca bilo narušeno i prije početka vježbanja.

Obaveza sprovođenja ljekarskog pregleda u nekim sportovima uvjetovana je od strane takmičarskih komisija granskih sportskih saveza, a kod manje razvijenih sportova sve je prepušteno savjesti rukovodstva klubova i samih sportista. Samo su takmičari obavezni imati ljekarski pregled, pa se postavlja pitanje šta je sa onima koji tek počinju trenirati ili još nisu dostigli takmičarski nivo.

Također, poznato je da veliki broj takmičara ne prolazi sistematski pregled ili su pregledi površni, a cilj je samo imati uvjerenje zbog obaveza koje nameće takmičenje. Osnovni problem adekvatnog ljekarskog pregleda sportista su troškovi samog pregleda. Sportski kolektivi, od kojih većina jedva da ima neku realnu finansijsku konstrukciju, nemaju dovoljno sredstava da snose troškove redovnih ljekarskih pregleda, a s druge strane nadležne institucije nedovoljno prate ovaj problem, te nisu svojim aktima ustanovili tačne propise, načine provjere i sankcije.

Potrebno je na jedinstven način, u saradnji sa Domom zdravlja u Tešnju, riješiti sistem pregleda svih sportista na području općine Tešanj. Otvaranjem Ambulante za sportiste pri Kantonalnom zavodu za medicinu rada i sport ZDK stekli su se određeni uslovi za značajno popravljavanje stanja zdravstvene zaštite sportista. Međutim, navedena ambulanta se nalazi u Zenici te ostaje problem podmirivanja troškova prijevoza svih sportista.

4. PRAVNI AKTI U SPORTU

Okvir za strateško planiranje u oblasti sporta, fizičke kulture i uopće bilo koje druge oblasti, a posebno ako se takav dokument odnosi na lokalnu zajednicu, predstavljaju pozitivno pravni propisi (propisi koji su na snazi, a u okviru kojih funkcionira organiziranje, sufinansiranje i realiziranje stručnih programskih sadržaja). Iznad svih zakonskih propisa je Ustav i zakoni iz oblasti sporta na nivou države, potom kantonalni zakoni o sportu, te podzakonski akti koji su u vezi sa sportom i fizičkom kulturom.

Najznačajniji akt u zakonskoj regulativi sporta u BiH je Zakon o sportu. Objavljen je u "Službenim novinama BiH Br. 27/08" 01.04.2008. godine. Do tada, oblast sporta je bila uređena entitetskim zakonima i drugim lokalnim uredbama i aktima, te su donošenjem ovog zakona stvoreni uslovi za sistemsko rješavanje pitanja sporta. Njegova kvalitetna primjena svakako zavisi i od organizacije nižih nivoa vlasti.

Usvajanje Zakona u sportu ujedno znači i pristupanje izradi brojnih podzakonskih akata od kojih su do sada definirani i usvojeni slijedeći:

- Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih lica u oblasti sporta na nivou BiH
- Pravilnik o kategorizaciji sportista na nivou države
- Odluka o ustanovljenju državne nagrade za sport

Ovome svakako treba dodati i učešće u međunarodnim pravnim aktima iz oblasti sporta, jer se i sport u BiH zasniva na principima i standardima utvrđenim Evropskom poveljom o sportu, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava, Međunarodnom konvencijom protiv dopinga u sportu, Evropskom konvencijom o nasilju i nedoličnom ponašanju gledalaca na sportskim priredbama, Evropskim kodeksom o sportskoj etici i mnogim drugima. Ovim dokumentima treba dodati i istaknutu Izjavu iz Lozane o organiziranju sporta u Bosni i Hercegovini.

U Federaciji BiH nije donesen i usvojen Zakon o sportu, što ističemo kao sistemski nedostatak, već je ova oblast regulirana zakonima o o sportu na nivou kantona. Zbog različitosti uređenja u oblasti sporta, na raznim razinama administrativnog organiziranja u BiH, dugo vremena je vladao nepovoljan ambijent za funkcioniranje i rad sportskih klubova i brojnih sportskih organizacija. Mnoge sportske aktivnosti svodile su se na nesistemski pristup u promatranju, podršci i organiziranju. Donošenjem Zakona o sportu na državnoj razini, stvoreni su uvjeti za pokretanje dugoročnog postupka i pokušaja sistemskog rješavanja pitanja sporta na nivou BiH te mnoga pitanja od značaja za lokalne zajednice trebala bi biti preciznije definirana. Dokument koji je od značaja za razvoj sporta i način organiziranja sportskih sadržaja u lokalnoj zajednici je i Zakon o sportu Ze – Do Kantona.

Zakon o sportu ZDK ("Službene novine ZDK", broj 11/02, 1/04, 9/11) je zakon koji je u okvirnoj mjeri uredio neke osnovne smjernice i način organiziranja i usklađivanja sportskog sistema sa zakonskim regulativama. Iz ovog zakona proizilazi i obaveza donošenja Pravilnika o zdravstvenoj zaštiti učesnika u sportskim aktivnostima i Pravilnika o vođenju registra fizičkih i pravnih lica u oblasti sporta na nivou ZDK koji još nisu sačinjeni. Pored toga postoje određeni podzakonski dokumenti (pravilnici, odluke, i sl.), koji uređuju pojedine segmente koji se odnose na sistem sporta (procedure, postupci, odluke, smjernice i sl.).

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Evropska povelja „sport za sve“ je dokument koji bi mogao poslužiti kao smjernica u strateškim aktivnostima na lokalnom nivou. U ovom dokumentu je uređen i sistemski prezentiran prostor „Sporta za sve,“ a kojim se regulira, daju prijedlozi i ukazuje na ljudska prava u ovoj oblasti.

Pravni akti u sportu na nivou BiH i ZDK:

1. Zakon o sportu Bosne i Hercegovine, („Službeni glasnik BiH“ broj 27/08; 102/09)
2. Zakon o sportu Zeničko-dobojskog kantona, („Službene novine ZDK“, broj: 11/02)
3. Zakon o izmjenama Zakona o sportu ZDK, („Službene novine ZDK“, broj: 01/04)
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu ZDK, („Službene novine ZDK“, broj: 09/11)
5. Strategija sporta u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, juli 2010.
6. Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih lica u oblasti sporta na nivou BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 104/08)
7. Pravilnik o kategorizaciji sportista na nivou BiH (Službeni glasnik BiH“ broj 2/09)
8. Odluka o ustanovljenju državne nagrade za sport BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 2/09)
9. Odluka o osnivanju fondacije za sport („Službene novine FBiH“ broj 71/11)
10. Odluka o utvrđivanju uslova i postupka za izradu i donošenje Programa utroška sredstava sa pozicije u budžetu „Transfer za sport“ („Službene novine ZDKa“ broj 19/09; 12/10)
11. Pravilnik o korištenju školskih sportskih dvorana na području ZDK („Službene novine ZDK“ broj 5/08; 14/09).
12. Zakon o bezbjednosti održavanja sportskih takmičenja u Zeničko-dobojskom kantonu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj 2/06; 7/06)
13. Instrukcija o načinu i postupku evidentiranja i izvršenja zaštitne mjere zabrane prisustvovanja sportskim takmičenjima („Službene novine ZDK“ broj 7/06)
14. Pravilnik o posebnim uslovima koje trebaju ispunjavati sportski objekti s obzirom na bezbjednost održavanja sportskih takmičenja („Službene novine ZDK“, broj 11/06).

Uprkos nadanjima da će donošenje Zakona o sportu BiH uz ostale pravne akte te usklađivanje kantonalnog zakona i propisa uticati na poboljšanje stanja u sportu, posebno u pogledu finansijske situacije, pokazalo se da su postojeće odredbe suviše općenite, deklarativne, a da su neke bitne stvari nedorečene ili neprecizne.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Naprimjer: Zakon o sportu BiH govori samo o tome kako se osniva amaterski klub te i kako se osniva profesionalni sportski klub, ali ne precizira po čemu se suštinski razlikuju profesionalni od amaterskih klubova; propisano je i da pravna lica u sportu mogu zasnivati radni odnos sa sportistima, stručnim radnicima i administrativnim osobljem ali nije precizirano koliko može imati takvih osoba uz istovremeno zadržavanje statusa amaterskog sportskog kluba.

Na području općine Tešanj ima klubova čiji su igrači, uslovno rečeno, profesionalci jer igraju za platu, dok Zakon o sportu BiH nije propisao obavezu transformacije ovih klubova iz udruženja građana u privredna duštva odnosno preduzeća, pa prema tome nema niti odredbi o tome kako bi trebalo sprovesti takve transformacije.

Zakon o sportu BiH je nedorečen i po pitanju uvjeta za obavljanje zdravstvenih pregleda sportista, jer kaže jedino da te uvjete propisuje entitetski ministar nadležan za zdravstvo, uz mišljenje entitetskog ministarstva nadležnog za sport, u skladu s propisima međunarodnih sportskih federacija a neprecizan je i u pogledu propisa o organizovanju međunarodnih sportskih takmičenja i sportskih priredbi, jer kaže da se takve manifestacije mogu organizovati ako organizator dobije saglasnost Ministarstva civilnih poslova BiH i nadležnog entitetskog/kantonalnog organa. To u praksi izaziva probleme jer sportske organizacije prvo ističu kandidaturu za organizaciju takmičenja i kada je dobiju traže saglasnosti koje gotovo po pravilu dobivaju, ali uz ogradu da nadležno državno ministarstvo ne preuzima nikakve finansijske obaveze.

Zakonom o sportu ZDK precizirano je da prije podnošenja kandidature potencijalni organizator treba obezbijediti uvjete i dobiti saglasnost Vlade ZDK, te ministarstva BiH i Federacije BiH nadležnog za sport.

Po pitanju finansiranja sporta državni zakon nije donio ništa novo u odnosu na kantonalni zakon jer samo nabroja iz čega se mogu finansirati sportske aktivnosti, naprimjer i od igara na sreću, ali ništa ne kaže o tome u kojoj mjeri i na koji način. Po pitanju olakšica za sportske organizacije Zakon o sportu BiH samo proklamuje da se utvrđuju posebne olakšice za sportiste i sportske organizacije, a posebno kod izgradnje i održavanja sportskih objekata, organizacije velikih sportskih takmičenja, sportskih priredbi, nabavke sportske opreme i u pogledu sistematskih pregleda sportista. Također, državni zakon propisuje da se zakonima Bosne i Hercegovine iz oblasti poreske politike pravnim i fizičkim licima koja ulažu sredstva u razvoj sporta, uložena sredstva priznaju kao troškovi i oslobođeni su poreza; međutim, ove odredbe nisu donijele konkretna poboljšanja u pogledu finansiranja sporta, jer nisu usvojeni posebni propisi koji se direktno odnose na ove i druge olakšice za sport.

5. FINANSIRANJE U SPORTU

Finansiranje je daleko najveći problem u oblasti sporta, kako globalno, tako i na području općine Tešanj. Zakon o fizičkoj kulturi iz 1991. godine („Službeni list SRBiH" broj 24/91) predviđao je dva nivoa finansiranja sporta (republički i općinski), i to putem fondova. Međutim, skoro ukidanje fondova uz sve posljedice koje je donio rat dokinule su odredbe Zakona o fizičkoj kulturi iz 1991., naročito u pogledu finansiranja, iako je isti formalno bio na snazi sve do donošenja novog tj. Zakona o sportu ZDK. Međutim, ni taj zakon kao ni kasnije doneseni dugo očekivani Zakon o sportu BiH nisu donijeli nikakve revolucionarne promjene u tome smislu.

Skupština ZDK je krajem 2003. godine je izmjenama i dopunama Zakona o sportu odredila da „kanton i općine utvrđuju u svojim budžetima iznose sredstava za sufinansiranje sportskih programa i na taj način zakonski je uokvireno faktičko stanje u kojem se iznos budžetskih sredstva namijenjenih za ostvarivanje javnog interesa u sportu određuje ne u odnosu prema stvarnim potrebama, već prema mogućnostima budžeta nakon podmirenja svih ostalih obaveza.

Kada je u pitanju finansiranje sporta iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona, od 2008. godine kada je transfer za sport iznosio 1.110.000,00 KM, pa do 2015. godine kada taj isti transfer prepolovljen i iznosi 550.000,00 KM, vidljivo je da postoji trend opadanja iznosa sredstva namijenjenih za sport u Budžetu ZDK. Istovremeno, ukupni Budžet Kantona u navedenom periodu nije ostvarivao značajnije opadanje što potvrđuje konstataciju da se sredstva za sport određuju nakon podmirivanja ostalih budžetskih obaveza koje se smatraju prioritetnijim.

Većina sportskih klubova nema stalne sponzore niti ostvaraju značajnije prihode od ulaznica, članarina, donacija i drugih djelatnosti, pa je i finansijska situacija većine sportskih klubova veoma loša. Podrška privatnog sektora sportu na području općine Tešanj je prisutna i evidentna ali umnogome stihijska, od slučaja do slučaja te zavisi od trenutne situacije, sklonosti određenog privatnika prema određenom sportu, poznanstava i prijateljskih veza i sl.

Uzimajući u obzir navedeno, svi klubovi se uzdaju i upiru u općinski Budžet, odnosno grant sporta, kao jedinog, do sada, sigurnog izvora prihoda i koji danas čini osnovu finansiranja klubova. Općina Tešanj u skladu sa svojim budžetskim mogućnostima svake godine izdvaja određeni iznos za finansiranje sporta međutim evidentno je da se tim iznosom osigurava i pokriva samo dio ukupnih troškova.

Realizacija predviđenih aktivnosti nije moguća bez finansijske podrške što iziskuje trajne aktivnosti u sačinjavanju kriterija finansiranja i utvrđivanja budžeta. Sve sportske aktivnosti moraju biti dio cjelokupnog imidža da bi se Tešanj predstavio kao uspješna sredina i u svijetu sporta. Za distribuciju i kontrolu budžetskih sredstava najbitnije je uspostavljanje kriterija efikasnog finansiranja, određene aktivnosti se mogu i „preusmjeravati" pri raspisivanju Javnih poziva, a time se mogu zadovoljavati, hipotetski rečeno, strateški ciljevi Općine u programskim sadržajima sporta. Ono što će biti neophodno uraditi jeste:

- klasifikacija sportova;
- kategorizacija sportova;
- utvrđivanje uzrasnih kategorija članova;
- utvrđivanje kvalitete realizacije programskih sadržaja;
- nivo samostalnih sredstava uloženi u aktivnosti;
- visina sufinansiranih sredstava od drugih subjekata i sl.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Na osnovu utvrđenih odrednica, izvršiti što „pravedniju“ raspodjelu sredstava prema krajnjim korisnicima. Naravno, biće potrebno obezbjediti i dodatna sredstva za sport, ako želimo da sport ostane i opstane na području općine. Bilo bi preporučeno da se pokuša, kroz koordinirane aktivnosti Općine, Udruženja privrednika i Sportskog saveza općine Tešanj, uokviriti rješenje ovog pitanja.

Na osnovu dosadašnjih aktivnosti, analiza sadržaja i provjere u praksi, bila bi prihvatljiva neka od rješenja ili kombinacija ponuđenih rješenja navedenih u prijedlogu strateških mjera za poboljšanje uslova u sportu na području općine Tešanj.

6. SWOT ANALIZA

- sa smjernicama za organizaciju, osiguranje i upravljanje kvalitetom u oblasti sporta. Prikazane su interne karakteristike (snage i slabosti) kao i eksterni faktori (šanse i opasnosti) i definirane polaznim stavkama za izradu matrice SWOT analize za strateško djelovanje.

SNAGE: (Strenghts – interne snage)

- Posvećenost i istrajnost lica uključenih u sportske klubove i spremnost za volonterski rad,
- Veliki broj sportskih udruženja i asocijacija sa sportskim predznakom,
- Zastupljenost sportskih disciplina, naročito oblast kolektivnih sportova,
- Postojanje svih uzrasnih kategorija takmičara (pioniri, kadeti, juniori, seniori),
- Stabilnost u finansiranju sportskih udruženja iz općinskog Budžeta,
- Veliki broj mladih koji se obrazuju na sportskim visokoškolskim ustanovama,
- Značajni uspjesi sportskih udruženja i sportista u raznim granama sporta,
- Opredjeljenost općine za osiguranje kvalitete u programskim sadržajima sporta.
- Privredni potencijal kao olakšavajuća okolnost za finansiranje sportskih kolektiva i događaja

SLABOSTI: (Weaknesess - interne slabosti)

- Veliki izdaci za sportska takmičenja,
- Teška ekonomska situacija sa nedovoljnim finansijskim sredstvima za oblast sporta,
- Mali broj osposobljenih stručnih trenera i nedovoljno stručno usavršavanje postojećeg kadra,
- Nedovoljne organizacijske sposobnosti za realizaciju većih projekata,
- Mali broj lica uključenih u rukovodstva sportskih organizacija,
- Nedovoljna uključenost mladih iz ruralnih dijelova u sportska udruženja,
- Nepostojanje sportskih udruženja u bitnim sportskim disciplinama (atletika, plivanje),
- Nepostojanje infrastrukture za bitne discipline (atletika, plivanje),
- Nedovoljno adekvatno vrednovanje sportskih rezultata,
- Nedovoljno razumijevanje o potrebi promocije sporta,
- Nedovoljan monitoring nad realizacijom programskih sadržaja.
- Loše stanje otvorenih sportskih terena
- Skupi termini u sportskim dvoranama
- Nedovoljan broj termina u sportskim dvoranama
- Skupo održavanje sportskih terena i dvorana

PRILIKE: (Opportunities - Eksterne prilike)

- Razvijanje saradnje između sportskih udruženja,
- Trend bavljenja sportom među mladima i postizanja vrhunskih rezultata
- Prilika uspjeha u profesionalnom sportu - profesionalno opredjeljenje
- Materijalna motivacija za vrhunskim rezultatima (novčane nagrade, vrijedni profesionalni ugovori...)
- Individualni uspjesi bh sportista (Edin Džeko, Mirza Teletović, Damir Džumhur...)
- Dalji razvoj sporta kroz uključivanje većeg broja stručnih kadrova u sportska udruženja,
- Razvoj nezastupljenih sportova (plivanje, atletika) kroz izgradnju potrebnih sportskih terena,
- Nagrađivanje i vrednovanje postignutih sportskih rezultata,
- Približavanje EU uniji
- Politička stabilnost
- Ekonomska razvijenost i stabilnost

PRIJETNJE: (Threats - Eksterne prijetnje)

- Nezaineresovanost mladih za uključivanje u sportske aktivnosti,
- Nedovoljno razvijena svijest o potrebi redovnog tjelesnog vježbanja i sportske aktivnosti,
- Izostanak finansijske podrške od strane viših institucija (budžet ZDK, FBiH, države BiH),
- Izostanak finansijske podrške od strane privrednih subjekata usljed globalne ekonomske krize,
- Nedostatak interesa za volonterski rad, naročito izražen kod mladih,
- Neprofesionalan odnos učesnika u sportskim sadržajima,
- Gašenje pojedinih sportskih udruženja i sportskih disciplina,

Na osnovu predstavljenih informacija u tabeli potrebno je uraditi stratešku SWOT matricu, nakon određivanja strateškog planiranja uradit će se strateški operativni ciljevi.

Na primjer, ukoliko se opredjelimo za korištenje strategije kojom planiramo korištenje sopstvenih prednosti kroz korištenje prilika okruženja, onda ćemo pristupiti planiranju djelovanja i povezivanja elemenata slabosti i elemenata prilika. Ako primijenimo ovu činjenicu, onda će strateški plan i definiranje strateškog cilja biti npr. Animiranje investicija u izgradnju bazena na osnovu interesa građana Općine Tešanj. Dakle u izradu strateške SWOT matrice se ne može ići dok se jasno ne definiira stav Općine prema sportu i podršci programskih sadržaja sporta.

Ili, naprimjer, na području općine Tešanj živi značajan broj akademski obrazovanih kadrova u sportu (profesori u srednjim školama, osnovnim školama, sportski treneri, instruktori, menadžeri, i sl.) Potencijal ovih ljudi bi trebalo cijeniti i organizacijom određenih sadržaja ova lica bi u značajnoj mjeri mogla pomoći pozitivnim transformacijama u pogledu uspostavljanja sistema sporta. Nivo motivacije sportskih radnika je značajan i pozitivan. Nažalost, često se sistem sporta gradi bez značajnog učešća akademski obrazovanih ljudi u sportu, nekada zbog njihove nezainteresovanosti za uključenje, nepostojanje slobodnog vremena, nemotivisanost za volonterski rad i sl.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Međutim, zanemarujući značaj eksperata i obrazovanih ljudi u sportu, dajemo za pravo nekompetentnim ljudima da učestvuju u realizaciji sportskih sadržaja, što samo u pojedinačnim slučajevima može biti uspješno. Bilo bi preporučeno formirati tim eksperata u sportu i na takav način obezbijedi kvalitetan i efikasan rad u sportu.

U tabeli SWOT prikazane su stavke koje su definirane na osnovu prikupljenih informacija, anketa i diskusija. Svaka stavka u SWOT tabeli je prezentirana kao stavka koja je u operativnom smislu spojiva sa svakom drugom stavkom.

7. CILJEVI DOKUMENTA

Skoro dvadeset godina nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu mnoge oblasti ljudskih aktivnosti nisu uređene, sistemski organizirane, niti strateški planirane prema kontinuiranoj evaluaciji i poboljšanju općeg stanja. Stanje sporta sa aspekta aktivnosti u javnoj upravi je takvo da ne vodi bezbjednim mehanizmima za osiguranje i upravljanje kvalitetom u prostoru poslovnih aktivnosti općinske službe.

Neophodno je organizaciju sporta u Općini uskladiti sa evropskim poveljama i rezolucijama, donijeti adekvatne pravilnike, upustva i smjernice u postupku apliciranja za programske sadržaje sporta, hitno načiniti kategorizaciju sportova, sportista i strateških interesa, te na osnovu toga sačiniti i pravedne, poštene, ali i profesionalne temelje finansiranja sportskih organizacija i klubova, sportista i sportskih djelatnika. Time će se spriječiti zloupotrebe u sportu, sistemski urediti prostor organizacije i realizacije sadržaja sporta i spriječiti stihijsko raspoređivanje planiranih sredstava za organizaciju i realizaciju programskih sadržaja sporta. Također, neophodno je sačiniti kvalitetan informacioni web portal sa vijestima iz sporta i time osigurati osnove za kvalitetniju prezentaciju a time i efektivniju realizaciju sportskih sadržaja u općini Tešanj.

CILJ 1 – Masovna fizička kultura - sport dostupan svima.

CILJ 2 – Uključivanje što većeg broja mladih u organizovane oblike sporta–sportske klubove.

CILJ 3 – Ostvarivanje zapaženih takmičarskih rezultata.

CILJ 4 – Poboljšanje stanja sportske infrastrukture na području općine Tešanj.

CILJ 5 – Unapređenje sportskih aktivnosti za lica sa invaliditetom.

CILJ 6 – Unapređenje i poboljšanje zdravstvene zaštite sportista.

CILJ 7 – Unapređenje i poboljšanje stručnog rada u oblasti sporta.

CILJ 8 – Adekvatno finansiranje aktivnosti sportskih klubova.

8. STRATEŠKA OPREDJELJENJA

Ova informacija je obuhvatila analizu i interpretaciju kvantitativnih i kvalitativnih parametara, na osnovu informacija koje su raspoložive i dostupne Timu za izradu Dokumenta. Dokument je obuhvatio pokazatelje i tumačenje istih u prostoru fizičkih resursa, ljudskog potencijala, te prijedloge mjera za poboljšanje realizacije sportskih sadržaja na području Općine. Naravno, postoje mnogi limitirajući faktori: nedorečenost Zakona o sportu, uopštenost i samodeklarativnost Strategije razvoja sporta BiH i ZDK, deficit standarda i normativa u sportu, klasifikacija i kategorizacija sportova i sportista itd.

Bez obzira na sve navedeno, Općina Tešanj je uvijek prednjačila i predstavljala avangardu u državnoj upravi kada je u pitanju osiguranje i upravljanje sistemom kvalitete u poslovnim aktivnostima i mogla bi biti urnek za stvaranje modela koji se može iskoristiti i na višim razinama vlasti. Za Općinu je bitno strateško opredjeljenje za način i pristup u sufinansiranju sportskih aktivnosti, izrada pravilnika i procedura u organizaciji sporta na području Općine i obezbjeđenje resursa za objektivan kvalitet promocije sporta i zdravlja.

Ovaj dokument obuhvata razmatranja svih navedenih činjenica u ovoj informaciji, istraživanju mišljenja i stajališta javnog mnijenja Općine, te stvaranje operativnih preduvjeta za poboljšanje organizacije i kvalitete realiziranja programskih sadržaja sporta, barem kada su u pitanju udruženja koja se finansiraju iz budžeta Općine.

Tim za izradu ovog dokumenta bi, na osnovu odobrenja Općinskog načelnika i nadležne općinske službe, uputio Prijedlog Općinskom vijeću na usaglašavanje. U slučaju pozitivnog mišljenja, uslijedila bi i Javna rasprava o dokumentu.

Osnovna gledišta i pravci razvoja sporta se temelje na planovima i aktivnostima u oblasti sporta, implementaciji ciljeva i njihovoj finansijskoj podršci, nakon čega se mogu odrediti i sportski prioriteti. Međutim, ono što je jasno jeste opći cilj, a to je unapređenje sporta u cjelosti. Ovakav ambiciozan cilj mora birti popraćen aktivnostima poboljšanja sistema upravljanja sportskih organizacija, unapređenja vrhunskog sporta, edukacije i organizacije takmičenja i promocije sporta.

U razvoju sporta svoj udio čini i kvalitetan sportski menadžment i marketing koji obezbjeđuje sprovođenje sportskih i poslovnih funkcija na što ekonomičniji, racionalniji i efikasniji način. Menadžment u sportskim organizacijama predviđa uspješan sportski razvoj, organizuje sve relevantne resurse i planira opće poslove. Također i odlučuje o sprovođenju najpovoljnijih rješenja, kontroliše procese u sportu i eliminiše destruktivne konflikte, a usko je vezan sa sportskom organizacijom bez koje ne može postići optimalnu integrisanu moć djelovanja u strategiji razvoja.

Menadžment ljudskih resursa u sportu je nov teorijski i naučni pristup u kome treneri, timovi stručnjaka i sportskih naučnika upravljaju sportistima i sportskom organizacijom. U uvjetima u kojima danas djeluju sportski klubovi na području općine Tešanj ovo se može činiti kao veoma dalek put ali svako putovanje započinje prvim korakom.

Finansijski menadžment u sportu ima posebno odgovoran zadatak, a to je raspolaganje finansijskim sredstvima sportske organizacije, u šta spada racionalizacija nivoa fondova, njihova struktura i distribucija.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Marketing u sportu se najčešće shvata kao strategijsko opredjeljenje sportskih organizacija u domenu stvaranja materijalnih i finansijskih sredstava.

Raznolikost i važnost pomenutih institucija ukazuju da je sport socio-ekonomski fenomen svijeta i da ima značajan doprinos u cjelokupnom razvoju i napretku države. Sport je izuzetno bitan i nezamjenjiv u svim segmentima življenja. Kvalitetni pravci razvoja sporta postavljaju ključne odrednice kroz koje se može tretirati sadržaj ovog dokumenta.

Sam razvoj sporta možemo tretirati kroz sljedeće najvažnije segmente:

- masovna fizička kultura – sport dostupan svima,
- edukacija,
- vrijednosti u sportu,
- vrhunski sport,
- infrastruktura,
- zdravstvena zaštita sportista, i
- finansiranje sporta.

Razvijanje masovne fizičke kulture podrazumijeva uključivanje svih faktora društva kako bi se stvorili odnosno poboljšali postojeći uslovi za sistematsko masovno bavljenje sportom a sve s ciljem očuvanja, njegovanja i unapređenja zdravlja. Masovni sport se, po pravilu shvata kao suprotnost profesionalnom tj. vrhunskom sportu. Radi se, međutim o drugoj strani iste pojave, istih odnosa i procesa. Dok je u šou-sportu čovjek pasivni saučesnik predstave, gledalac, u masovnom sportu čovjek je nosilac sportske aktivnosti. To znači da čovek ulaganjem volje napora stiče mogućnost sopstvenog prevazilaženja, postizanja rezultata, razvoja sopstvenih mogućnosti. U pitanju je konkretni izazov (borba sa prirodom, ovladavanje prostorom, savladavanje umora, ovladavanje sopstvenim tijelom) čije savladavanje čovjek doživljava kao potvrdu vlastitih sposobnosti. Razne vrste sportskih aktivnosti postaju osnovni način konkretnog reprodukovanja stvaralačkih sposobnosti čovjeka.

Edukacija ima veliki značaj za razvoj društva u cjelini i može uticati na kvalitet življenja tako što će kroz sport razvijati različita znanja i vještine. U BiH postoji prihvatljiv obrazovni koncept posebno u profesiji nastavnika tjelesnog odgoja i sporta. Slične aktivnosti treba provesti i u zadržavanju i unapređenju ljudskih potencijala što je ozbiljno pitanje edukacije bez čega nema uspješnog razvoja u sportu. Tehnologija prati sport i neophodno je biti u koraku s istom.

Obrazovanje kadrova za sport u nadležnosti je univerziteta za tjelesni odgoj i sport, a edukacije trebaju biti u okviru OK BiH, sportskih saveza, te udruženja za edukaciju. Edukacija kadrova podrazumijeva razne licence koje trebaju biti ograničenog roka, kao i seminari i predavanja. Edukacija mora korespondirati s kriterijima i standardima koji će garantovati povećanje općeg nivoa kompetencije, a kriterije stručnosti za obavljanje poslova u sportu trebaju odrediti granski sportski savezi.

Dokazane su mnoge vrijednosti sporta: Sportska aktivnost omogućava svakoj osobi zadovoljenje osnovnih ljudskih potreba: za kretanjem, igrom, za sigurnošću, za redom i poretkom, pripadanjem, samopoštovanjem.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

Sport i sportska aktivnost značajno utječu na psihosomatski razvoj, stanje djece, omladine i odraslih. Bavljenje sportom važan je faktor u prevenciji raznih vrsta ovisnosti. Bavljenje sportom osigurava podizanje kvalitete življenja što je temelj mentalnog i tjelesnog zdravlja i napretka. Dobar zdravstveni status je osnovni preduvjet da bi se neko bavio sportom (profesionalni sport), ali ne isključivo jer sportom se može baviti svatko tko to želi (amaterski sport, školski sport, sport invalida, itd.). Tokom trenažnog procesa zdravlje se stalno unapređuje kroz razvoj pojedinih sposobnosti sportista, njihove funkcionalne sposobnosti su veće, uz razvoj motoričkih i kognitivnih sposobnosti. Sportska ličnost sa svojim cjelokupnim fizičkim i psihičkim faktorima učestvuje u sportskoj aktivnosti.

Unapređenje vrhunskog sporta i sportista je cilj svake države, tako i BiH, koja mora uspostaviti održiv sistem u kome će se definirati nadležnosti, posebno u finansijskom sektoru. Praćenjem stanja mogu se dobiti podaci o napretku, sportskim rezultatima i potrebi za eventualnim ulaganjem u pojedine sportove. Ovakav pristup može dovesti do ugodnog ambijenta za stvaranje i zadržavanje vrhunskih sportista, koji bi imali sigurnu budućnost i nakon završene karijere kroz adekvatna novčana primanja i privilegije.

Za početak razvoja, unapređenja i ojačavanja već postojeće sportske infrastrukture analizirano je trenutno stanje sportskih objekata, terena, staza i drugih namjenskih objekata. U tom smislu potrebno je donošenje Pravilnika o korištenju objekata sa iskazanim prioritetima korištenja. Pored toga sportski objekat bi trebao da sadrži i neophodne prateće sadržaje i opremu, te da bude pristupačan za invalidna lica. Sportski objekti moraju ispunjavati i propise međunarodnih sportskih asocijacija, kao i standarde propisane odgovarajućim zakonima i drugim propisima.

Nije potrebno dodatno obrazlagati značaj sportskih aktivnosti i fizičkog vježbanja na ukupno psihofizičko stanje ljudskog organizma, ali s druge strane pretjerano i nekontrolisano fizičko naprezanje može oštetiti zdravlje kako aktivnih sportista tako i rekreativaca, naročito ako je zdravstveno stanje pojedinca bilo narušeno i prije početka vježbanja. Stoga je potrebno obezbjediti konstantan uvid u zdravstveno stanje svih učesnika u sportskim aktivnostima.

Realizacija svih gore predviđenih aktivnosti nije moguća bez finansijske podrške. To iziskuje trajne aktivnosti u sačinjavanju kriterija finansiranja i utvrđivanja budžeta. Zbog toga sve sportske aktivnosti moraju biti dio međunarodnih događaja da bi se Tešanj najbolje predstavio i u svijetu sporta. Distribucija i kontrola budžetskih sredstava je bitna za uspostavljanje kriterija efikasnog finansiranja. Sport se može finansirati i iz drugih izvora kao što su članarine, donacije, sponzorstva, prihodi od zakupnina itd...

Za efikasno i korektno finansiranje treba sprovesti dvije aktivnosti:

- sačiniti kriterije finansiranja
- utvrditi budžet finansiranja

Sačiniti kriterije finansiranja znači odrediti način finansiranja sportskih institucija. Zbog toga bi budžet trebao imati predviđena sredstva iz kojih će se finansirati:

- omasovljenje sporta i njegova afirmacija,
- organizacija sportskih takmičenja,
- usavršavanje i educiranje trenera, sportista, sportskih stručnjaka i radnika,

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

- razvoj sporta za lica sa invaliditetom,
- organizacija međunarodnih sportskih manifestacija i takmičenja,
- doprinos razvoju vrhunskog sporta,
- pripreme sportista za nastupe na zvaničnim takmičenjima,

Realizaciju ovih kriterija iz dokumenta trebala bi precizno odrediti nadležna općinska služba u saradnji sa Sportskim savezom općine Tešanj, te bi se u tom smislu donijelo precizno uputstvo za sufinansiranje različitih programa razvoja sporta.

U okviru zakonske procedure, Dokument dostaviti Općinskom vijeću na usvajanje. Razvoj i podizanje standarda u sportu treba temeljiti na povećanju budžetskih sredstava i vlastitih izvora.

Općina koja brine o sportu i podstiče njegov razvoj trebala bi osigurati neovisne izvore finansiranja i omogućiti realizaciju poreskih olakšica učesnicima i ulagačima u sport. Potrebno je uspostaviti i čvrstu kontrolu zbog mogućnosti zloupotrebe povlastica i olakšica u sportu.

Dokument može zaživjeti kroz dobro osmišljeni plan djelovanja koji se sastoji od određenih prioriteta, tačno definiranih ciljeva i aktivnosti i imenovanja nosilaca tih aktivnosti.

Početak plana djelovanja bi bio npr. da se unaprijedi sport u osnovnim i srednjim školama. To sve treba staviti u pravni i zakonski okvir radi što boljeg sprovođenja, izvršiti finansiranje iz budžetskih prihoda. Ostatak plana odnosio bi se na izgradnju i modernizaciju sportskih objekata, razvoj vrhunskog sporta, sporta za sve ili omasovljenje sporta, sporta osoba sa invaliditetom, medicine sporta, volonterizma u sportu itd...

U konačnici, svaka oblast ima određene ciljeve, aktivnosti i nosioce aktivnosti i shodno tome neophodno je stalno stvarati uslove za razvoj sporta, igre i takmičenja za djecu i omladinu u obrazovnim institucijama pod nadzorom ministarstava za sport i obrazovanje.

Regulacija pravnih akata u sportu ima za cilj da usaglasi akte sa Zakonom o sportu, da podigne nivo pravne sigurnosti sportista i organizacija te da ojača njihovu međusobnu saradnju.

Finansiranje bi trebalo imati za cilj da se iz budžeta isključivo daju prihodi za koje je utvrđen javni interes u skladu sa zakonom.

Plan djelovanja bi predviđao i određivanje prioriteta u održavanju i izgradnji sportskih objekata i terena praćeno adekvatnim finansiranjem od strane nadležnih.

I vrhunski sport svakako nalazi svoje mjesto u ovom planu jer je njegova uloga bitna u kreiranju pozitivnog ambijenta za postizanje budućih vrhunskih rezultata.

Posebno mjesto u planu djelovanja trebaju dobiti osobe sa invaliditetom jer smo suočeni sa potrebom i stalnim ciljem podizanja društvene svijesti o značaju i ulozi koju u sportu imaju osobe sa invaliditetom.

Pored nadležnih općinskih službi, nosioci ovih aktivnosti također trebaju biti sportski savezi invalida, kao i ministarstva rada i socijalne zaštite entiteta i kantona.

Što se tiče medicine i zdravstvene zaštite sportista, u okviru plana djelovanja potrebno je predstaviti mjere i načine sprovođenja redovnih i obaveznih sistematskih ljekarskih pregleda aktivnih sportista te u skladu sa mogućnostima sprovoditi i preventivne akcije sportskih ljekarskih pregleda rekreativaca i građanstva koje se bavi spotskim aktivnostima.

U sportu volonterizam igra važnu ulogu kao i u svim društvenim djelatnostima, a ima zadatak da podstiče učešće djece, omladine a i starije populacije u sportu kroz razne aktivnosti. Iz navedenih ciljeva, aktivnosti i nosilaca istih, zaključujemo da kvalitetan plan djelovanja podrazumijeva angažovanje i uključivanje društva i zajednice u cjelini ka ostvarivanju istog cilja.

9. ZAKLJUČCI (sa prijedlogom plana djelovanja)

1. Povećanje broja učesnika u sportskim aktivnostima.

Zaključak: Kontinuirano raditi na uključivanju što većeg broj mladih oba spola u organizovane sportske aktivnosti. Poticati razvoj školskog sporta.

Nosioci aktivnosti: Sva udruženja sa sportskim predznakom na području općine Tešanj.

Način djelovanja: Kroz škole, institucije i medije popularisati sport i sportske aktivnosti, prezentovati sportske rezultate kolektiva i pojedinaca.

Rok: Trajni zadatak.

2. Edukacija.

Zaključak: Potencirati izobrazbu i doobuku trenera koji rade u sportskim klubovima, naročito onih trenera koji rade sa najmlađim uzrasnim kategorijama. Uključivati što veći broj mladih školovanih kadrova iz oblasti sporta.

Nosioci aktivnosti: Svi sportski klubovi u saradnji sa granskim sportskim savezima, općinskim službama i Sportskim savezom općine Tešanj.

Rok: Trajni zadatak.

3. Korištenje javnih sportskih objekata.

Zaključak: Omogućiti klubovima povoljnije cijene sata sportskih dvorana. Hitno raditi na adaptaciji sportske sale u okviru objekta „Musala“. Riješiti pitanje gradske streljane. Pokrenuti aktivnosti na planiranju izgradnje gradskog bazena.

Nosioci aktivnosti: Općina Tešanj, JU SRC Tešanj.

Rokovi: Hitno, decembar 2015.godine, decembar 2016.godine,

4. Zdravstvena zaštita sportista.

Zaključak: Osigurati redovne periodične zdravstvene preglede na jedinstven način za sve učesnike u sportskim aktivnostima, članove sportskih klubova..

Nosioci aktivnosti: JU Dom zdravlja „Izudin Mulabecirović Izo“ i Sportski savez općine Tešanj.

Rok: avgust 2015.godine.

5. Stimulacija.

Zaključak: Dodatno podržati sportske kolektive i pojedince koji ostvaruju zapažene takmičarske rezultate na način dodatne finansijske podrške njihovim aktivnostima i projektima koje realizuju.

Nosioci aktivnosti: Općina Tešanj, Sportski savez općine Tešanj.

Rok: Trajni zadatak.

6. Sport osoba sa invaliditetom.

Zaključak: Unaprijediti rad udruženja koja organizuju sportske aktivnosti osoba sa invaliditetom. Prilagoditi određene sportske terene i učiniti ih pristupačnim za osobe sa invaliditetom.

Nosioci aktivnosti: Općina Tešanj, Savez za sport i rekreaciju invalida općine Tešanj,

Udruženje slijepih Tešanj, Sportski savez općine Tešanj.

Rok: Trajni zadatak.

7. Finansiranje.

Zaključak: Osigurati redovne prihode za aktivnosti sportskih klubova prema prijedlozima:

1. Povećanje budžetskih izdvajanja za sport sa dosadašnjih 2,08 % na minimalno 2,50 %,
2. Uvođenje općinske „Takse za sport“ za privredna udruženja na području općine Tešanj, i
3. Uvođenje općinske takse na motorna vozila, prikupljena sredstva usmjeriti u razvoj sporta.

Nosioci aktivnosti: Općina Tešanj, Udruženje poduzetnika „Biznis centar Jelah-Tešanj“, Sportski savez općine Tešanj.

Rok: Decembar 2015.godine.

Jedinstveni općinski dokument u oblasti sporta – PRIJEDLOG

STRATEŠKI CILJ	OPERATIVNI CILJEVI	PROGRAMI/PROJEKTI/MJERE
Organizovani sportski klubovi sa jakom organizacionom strukturom, stabilnim finansiranjem, kvalitetnim uslovima za rad koji okupljaju veliki broj omladine kroz rad i takmičenja te postižu zavidne sportske i društvene rezultate	Kontrola rada sportskih klubova	-Redovna i kvalitetnija kontrola sportskih udruženja od strane nadležnih općinskih službi i Sportskog saveza -Savjetovanje i podrška sportskih klubova kroz Sportski Savez kao servis svim sportskim udruženjima/klubovima
	Veći broj volontera i sportskih radnika	-Uključiti kroz projekte sportskih klubova roditelje, volontere i sportske radnike u aktivan rad klubova
	Povećanje budžeta za sport i sportska udruženja	-Povećanje granta za sport općinskog Budžeta na minimalno 2,50% -Kreiranje novih kriterija za raspodjelu sredstava iz općinskog budžeta
	Uključivanje privrednih subjekata u sistemsko finansiranje sporta	-Napraviti sistemsko finansiranje sporta uz podršku pravnih subjekata preko Udruženja Privrednika kroz izdvajanje takse za sport, sistemsku raspodjelu velikih pravnih subjekata po principu: jedna firma = jedan klub/sport, fond za renoviranje sportskih terena, izgradnja igrališta za djecu
	Prilagođavanje zakonskih akata i uredbi na općinskom nivou	-Usaglasiti zakonske procedure koje će pomoći finansiranju klubova i poboljšanju stanja u ovoj oblasti (zakonske olakšice firmama koje potiču i finansiraju sport, uključenje građana u financiranje sporta kroz simboličnu članarinu ili javne takse, zaštitu sportskih terena...)
	Jačanje značaja i utjecaja Sportskog Saveza kao krovne sportske organizacije	-Uključiti Sportski savez u saradnju između općine, privrednika i sportskih klubova -Raditi na okupljanju sportskih klubova oko Sportskog saveza kroz zajedničke projekte, interese.. -Povećati grant iz budžeta Sportskom savezu
	Renoviranje otvorenih sportskih terena	-Dio sredstava iz budžeta namjenski odvojiti za subvenciju sportskih terena - dvorana, nogometnih stadiona, jednokratna taksa u određenom iznosu za rekreativne korisnike, -Podržati klubove u organizaciji sportskih manifestacija, turnira, utakmica sa marketinškim predznakom (sa poznatim klubovima, reprezentacijama, poznatim osobama, novinarima), -Izraditi projekte za renoviranje i adaptaciju sportskih terena te aplicirati na strane fondove, organizacija velikih koncerata te korištenje sredstava za renoviranje tih terena na kojim se održavaju koncerti sa sredstvima zarađenim na koncertu,
	Davanje prednosti sportskim klubovima na korištenje na sportskim terenima	-Smanjiti cijenu termina sportskim klubovima -Dati prednost sportskim klubovima ispred rekreativnih korisnika u terminima, zbog organizacije prijevoza i starosne dobi mladih sportista
	Subvencija troškova održavanja sportskih terena	-Dio sredstava iz budžeta odrediti za namjensku subvenciju za troškove održavanja sportskih terena i dvorana -Pomoći odgovornim licima koja se bave održavanjem terena da pribave dodatna sredstva za održavanje kroz projekte
	Povećati broj sportskih događaja	-Poticati i organizirati što veći broj lokalnih takmičenja - školska prvenstva u malom nogometu, košarci, rukometu, odbojci, biciklističkim utrkama, maratonima, mini olimpijada, turniri mekteba, turniri firmi, radničke sportske igre općine....
	Poboljšati sportski marketing	-Promocija najboljih ekipa i rezultata krajem godine kroz Izbor sportiste godine ,dodjele priznanja i značajnijih nagrada -Poticati sve klubove na promociju rada i rezultata i uspjeha, konstantnost i sadržajnost internet stranica, plakata i dr.marketinških sredstava pod sponzorstvom (novčani iznos, oprema, besplatni termini u dvoranama) - finansiranje omladinskih takmičenja zbog društvenog značaja i promoviranja zdravlja na sve načine podržati omladinske sekcije koje će iznjediti kvalitetan seniorski rezultat
	Poticati klubove na masovnost	-Dati potreban značaj najboljim sportistima, nagrađivati posebne sportske uspjehe - rekorde, reprezentativna ostvarenja i takmičenja, klupski trofeji... -Dodjeljivanje sportskih stipendija, -Prednost pri zapošljavanju sportista
	Dati prednost klubovima sa omladinskim selekcijama u takmičenjima	-Zbog kvantiteta i značaja okupljanja mladih dati veća sredstva iz budžeta klubovima sa više omladinskih selekcija , -Isticati omladinske sportske uspjehe, -Podržati omladinske sportske manifestacije (turnire, utakmice, manifestacije.)
Uključiti spotske radnike i takmičare u društvene aktivnosti	-Usmjeravati klubove da uključe što veći broj roditelja u aktivnosti sportskih klubova kao aktiviste, bivše sportiste,volontere i društvene organizacije u rad klubova ali i u društvene projekte – prikupljanje PET-a, čišćenje korita, organizacija društvenih događaja, organizacija manifestacija, anketiranje.....	

Tabela 2. Strateški plan